

Inleiding:

Belgische banken zoals ING en BNP-Paribas-Fortis blijven weigeren om geld naar Cuba over te schrijven, een inbreuk op het vrij (financieel) verkeer in de internationale handel. Daarmee gaan zij in tegen de Europese en Belgische wetgeving die verbiedt gevolg te geven aan de VS-sanctiewetten tegen Cuba (Europese Verordening 2271/96). Maar hiervan trekken de banken zich niets aan. De Europese regelgeving en de talrijke veroordelingen door Europa van de VS-blokkade tegen Cuba hebben geen effect.

De eerste slachtoffers van deze economische en financiële wurggreep zijn de Cubaanse burgers die worden geconfronteerd met grote tekorten aan basisproducten en geneesmiddelen. Deze situatie is onaanvaardbaar.

1. 60 jaar: de langst durende economische blokkade in de geschiedenis

3 februari 1962 : president Kennedy tekent het presidentieel besluit 3447; de economische en financiële blokkade tegen Cuba ligt hiermee in een officieel document vast.

24 maart 1962 : De VS verbiedt de import van elk product dat geheel of gedeeltelijk met Cubaanse bestanddelen werd vervaardigd, zelfs als het in een derde land werd geproduceerd.

Deze twee maatregelen zijn het begin van een onrechtvaardige blokkade die ondertussen al zestig jaar duurt. Zeker de harde maatregelen van president Trump betekenen voor Cuba een economische wurggreep. De stille hoop dat president Biden een soepelere houding tegenover Cuba zou aannemen, is ijdele hoop gebleken. Deze [economische en financiële wurggreep van de VS op Cuba](#) veroorzaakt tekorten aan voeding en geneesmiddelen!

Bovendien legt de VS zijn sanctiebeleid ook op aan bedrijven en banken die economische banden met Cuba onderhouden.

2. De Algemene Vergadering van de VN veroordeelt de blokkade

De VS-blokkade tegen Cuba wordt wereldwijd en haast unaniem afgekeurd. Op 23 juni '21 veroordeelde de Algemene Vergadering van de VN voor de 29ste keer op rij en met een overweldigende meerderheid van 184 stemmen voor, 2 tegen (VS en Israël) en 3 onthoudingen (Brazilië, Ukraine, Colombia) de economische en financiële blokkade tegen Cuba.

Ondanks het feit dat de VS op dit internationaal forum alleen staat, volhardt de VS in haar vijandige houding tegenover Cuba.

3. Banken weigeren overschrijvingen naar Cuba

Geld overschrijven naar Cuba onmogelijk met

Uit schrik om door de VS-administratie beboet te worden, passen de meeste banken in heel Europa een wel heel voorzichtig beleid toe. Niet alleen overschrijvingen naar Cuba worden systematisch geweigerd. Ook alle verrichtingen met een verwijzing naar Cuba in de naam van de opdrachtgever, in de naam van de begunstigde of in de mededeling worden zonder meer

geweigerd. Daarmee zijn deze banken nog strikter dan wat de VS-sanctiewetten opleggen. Ze hanteren een intern waarschuwingssysteem, waardoor systematisch alle verrichtingen met een verwijzing naar Cuba in het beste geval aan een intern onderzoek worden onderworpen, maar meestal direct worden geweigerd.

Hoogst opmerkelijk is dat de betrokken banken heel terughoudend zijn. Zij verwijzen naar 'intern beleid of compliance'.

In België zijn ING en BNP-Paribas-Fortis de twee belangrijkste banken die een heel strikt beleid tav Cuba toepassen. Enkele andere kleinere banken maken voor hun internationaal financieel verkeer gebruik van het netwerk van deze twee banken, waardoor ook zij geen verrichtingen naar Cuba kunnen realiseren.

3.1. Enkele recente cases¹:

CASE 1: BNP Paribas Fortis sluit rekening van vzw Y af.

In juni 2021 maakt BNP-Paribas-Fortis plotseling een einde aan de klantenrelatie met vzw Y die al jaren solidariteitswerk met Cuba doet. Officieel ontving de organisatie geen enkele reden waarom de bank haar jarenlange klantenrelatie opgezegd heeft. Officieus bestookte de bank de vzw al maanden met allerlei vragen over de banden met Cuba: hoe het geld van fondsenwerving voor het zenden van containers naar Cuba wordt gebruikt. Of wat is het organigram van de vzw?

CASE 2: ING weigert lidgeld van solidariteitsorganisatie te ontvangen

Op 21 januari 2022 betaalt een sympathisant in Duitsland vanuit zijn Duitse bank het lidgeld aan een Belgische organisatie solidair met Cuba. De ontvangende bank ING houdt de betaling tegen en vraagt om inlichtingen bij de Duitse bank. ING vraagt onder meer: "Heeft de betaling direct of indirect betrekking op Cuba?". Om zeker te spelen heeft de sympathisant daarna de betaling via een bank in België geregeld.

CASE 3: TRIODOS weigert betaling voor het verschepen van een container naar Cuba

Via solidariteitscampagne werd begin 2022 medisch en ander materiaal verzameld en in een container geladen, klaar voor verzending naar Cuba. De betaling aan de rederij voor het verschepen van een container naar Cuba werd door Triodos geweigerd. Vanuit eerder cases, weten we dat Triodos voor internationale betalingen beroep doet op het netwerk van ING.

3.2. Meer cases staan beschreven in [ons vorig dossier](#) (november 2021).

4. Europese Unie en België veroordelen de VS-blokkade tegen Cuba.

De wet Helms-Burton uit 1996 betoonde helemaal de blokkade tegen Cuba en verruimde tevens de blokkade naar buitenlandse bedrijven. Art. 1 bevestigt dat niet alleen VS-bedrijven geen handel met Cuba mogen drijven, maar ook hun dochterondernemingen of die nu in de VS of in het buitenland gevestigd zijn. Daarenboven laat de wet toe boetes op te leggen aan alle buitenlandse personen en bedrijven die in de VS opereren.

4.1. Europese Unie verbiedt de VS-sanctiewetten uit te voeren.

De EU verzette zich onmiddellijk na de goedkeuring van de wet Helms-Burton tegen het eenzijdig opleggen van handelsbeperkingen aan niet-VS bedrijven, omdat dit de vrije handel belemmert en de belangen van de Europese bedrijven schaadt. Als wettelijk instrument keurde de toenmalige Europese Raad in 1996 de [Blokkeringsverordening N° 2271/96, kortweg Blocking Statute](#) genoemd, goed.

¹ De namen van de geanonimiseerde personen en organisaties zijn bekend bij *Coördinatie Opheffing Blokkade tegen Cuba*

De Blokkeringsverordening 2271/96 verklaart de extraterritoriale effecten van de blokkade illegaal. Artikel 5 van Verordening 2271/96 verbiedt EU-personeel en -bedrijven om bevelen of regels op te volgen die voortvloeien uit de illegale blokkadewetten. Artikel 9 verplicht elke lidstaat ertoe om in het geval van overtredingen sancties te bepalen.

Naar aanleiding van het terugtrekken van de VS uit het Iran-akkoord, herbevestigt de EU de Blokkeringsverordening in [de Uitvoeringsverordening 2018/1101](#).

Deze actualisatie laat de Verordening 2271 ongewijzigd, met als belangrijkste doel “bescherming en verweer tegen onwettige gevolgen van de extraterritoriale toepassing van ...door derde landen uitgevaardigde wetten...”. In de bijlage wordt duidelijk gemaakt dat onder “derde landen” de Verenigde Staten moet verstaan worden. Het verbod om gevolg te geven aan de eisen of verboden die voortvloeien uit de VS-sancties, blijft van kracht.

Het Blocking Statute voorziet de mogelijkheid dat bedrijven bij de Europese Commissie een **uitzondering aanvragen om zich te onttrekken aan het EU-verbod** om de VS-sanctiewetten na te leven. Deze bedrijven mogen dan de VS-sancties wél opvolgen, op voorwaarde dat ze de Europese Commissie vooraf kunnen aantonen dat hun belangen anders te erg getroffen worden. Uit het [antwoord van de Europese Commissie](#) op een parlementaire vraag van K. Van Brempt weten we dat sinds 2018 slechts 30 entiteiten dergelijke uitzondering hebben aangevraagd. Het is hoogst onwaarschijnlijk dat de banken deze uitzonderingsmaatregel hebben aangevraagd, laat staan verkregen.

4.2. Herziening van Blocking Statute

De praktijk wees echter uit dat het Blocking Statute onvoldoende de Europese bedrijven beschermt tegen mogelijke VS-sancties. Daarom heeft de Commissie in september 2021 een openbare raadpleging over het blokkeringsstatuut gelanceerd. Tegen eind 2022 wil de Commissie een herziene versie van het Blocking Statute klaar hebben, die extra afschrikkings-mechanismen kan omvatten en de toepassing ervan kan stroomlijnen.

De [resultaten van deze bevraging](#) zijn sedert 17 december 2021 beschikbaar. De details van de 86 reacties zijn toegankelijk. Ook het Belgische ministerie van buitenlandse zaken heeft gereageerd (F2750611), en melden o.a. : “De effecten zijn voelbaar in sectoren over het hele handels- en investeringspectrum, afhankelijk van het economische profiel van het beoogde land. **Vooral de financiële sector heeft een grote impact.** Haar kwetsbaarheid voor extraterritoriale effecten, haar risicoaversie en gevoeligheid voor due diligence leiden bovendien tot overloopeffecten naar vrijwel elke andere economische sector”.

4.3. België verbiedt de naleving van de VS-sancties tegen Cuba

Gezien de EU-regelgeving juridisch boven de nationale wetten staat, is het vanzelfsprekend dat België het Blocking Statute in eigen wetgeving omzet. Dit gebeurde echter pas met de wet van 2 mei 2019. “Titel VII (art. 230 tot 234) van de wet van 2 mei 2019 houdende diverse financiële bepalingen voert enkele bepalingen in die een vlotte uitvoering van Verordening 2271/96 in België mogelijk maakt: De Algemene Administratie van de Thesaurie (FOD Financiën) en de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie worden aangewezen als autoriteiten voor het toezicht op de naleving van de verplichtingen van Verordening 2271/96”.

In een antwoord op een parlementaire vraag lichtte [minister S. Wilmès op 13 juli '21](#) de betekenis van de Europese Verordening 2271/1996, het zogenaamd Blocking Statute, toe: “**De verordening verbiedt meer bepaald de naleving van die sanctie, net als medewerking met de Amerikaanse autoriteit of rechtbanken in dat kader.** Europese burgers of bedrijven die deze sanctie toch naleven, kunnen aansprakelijk gesteld worden. In België wordt die bepaling uitgevoerd door de wet van 2 mei 2019, die aanzienlijke geldboetes voorziet”.

5. **Vrijheid van de banken vs rechten van de klanten volgens het Belgisch recht:**

[In juridische termen](#) is een bankrekening een contract van onbepaalde duur tussen een bank en de cliënt. Beide partijen hebben het recht om het contract op elk moment en zonder motivatie op te zeggen. Banken zijn een privéonderneming en leveren strikt genomen geen openbare dienst aan de bevolking. Met andere woorden, een bankrekening is geen openbare dienst waartoe een cliënt recht op heeft.

Maar toch zijn er beperkingen aan deze vrijheid voor de banken.

De Belgische wetgeving garandeert aan iedere burger en onderneming het recht om een bankrekening te openen.

Daarenboven mag een bank geen maatregel nadelig voor een cliënt nemen die disproportioneel is met de belangen van de bank. Een bank die een bankrekening sluit van een organisatie solidair met Cuba, zondigt naar onze mening tegen dit principe, want de maatregel staat niet in verhouding met de mogelijke schade die de bank kan lopen.

6. **European Bank Authority (EBA) en Belgische Nationale Bank (BNB) onderkennen de onterechte praktijk van de banken**

6.1. De-risking-beleid

Banken verdedigen hun beleid door te verwijzen naar 'compliance', interne voorzorgsmaatregelen om witwaspraktijken en financiering van terrorisme te voorkomen, ook WG/FT-beleid of de-risking-beleid genoemd. Het klopt dat banken bij het uitvoeren van verrichtingen of bij het aangaan van een cliëntenrelatie zeer alert moeten zijn om te vermijden **criminele gelden wit te wassen of terroristische activiteiten** te steunen. Zij kan op basis daarvan weigeren een cliëntenrelatie aan te gaan, of er een einde aan stellen, en een verrichting of een categorie van verrichtingen weigeren. Zij heeft een verplichting om verdachte verrichtingen over te maken aan een centrale cel voor verder onderzoek en om eventueel bedragen te blokkeren. Zij mag aan de betrokkene niet mededelen dat zij de cel geïnformeerd heeft.

6.2. Oneigenlijk gebruik van de-risking

De kost om na te gaan of elke transactie al dan niet een verdachte verrichting betreft, is zeer hoog. Vandaar dat banken overgaan tot het screenen op basis van trefwoorden. En blijkbaar is het woord 'Cuba' zo'n trefwoord.

Het **Europees Bankagentschap EBA** komt in haar [rapport over de-risking](#) van januari 2022 tot de conclusie dat de banken **onzorgvuldig en inefficiënt omspringen** met de algemene WG/FT-richtlijnen en te vlug overgaan tot de uitsluiting van groepen van cliënten.

Ook de Nationale Bank België komt tot een soortgelijke vaststelling en heeft daarom op 01 02 2022 de **Circulaire 'Prudentiële verwachtingen ten aanzien van "de-risking"'** opgesteld. Zonder zich uit te spreken over concrete situaties, verwoordt Alexandre De Geest, administrateur generaal bij de Thesaurie in naam van de minister het zo in een antwoord op onze vraag: "**Echter moeten wij vaststellen dat banken soms de neiging hebben om hun zgn. de-riskingbeleid oneigenlijk toe te passen** en cliënten of transacties te weigeren op basis van motieven die geen werkelijk WG/FT risico inhouden of een onjuiste inschatting van dit risico maken. Ook kunnen financiële instellingen het evenwicht verliezen tussen het beperken van hun reputatierisico enerzijds en de uitoefening van hun belangrijke maatschappelijke taak anderzijds".

7. **Hof van Justitie van de Europese Unie doet opmerkelijke uitspraak**

Het [Hof van Justitie van de Europese Unie](#) velde 21 december 2021 een opmerkelijk arrest over een case in Duitsland. Het betreft het verbreken van een contract wegens het zwaar vermoeden dat deze beslissing is genomen om gevolg te geven aan sanctiewetten van een derde land. Deze rechtspraak zou bijgevolg een precedent kunnen zijn voor analoge contractbreuken.

Het Hof bevestigt dat de Blocking Statute economische spelers verbiedt om sancties van een derde land op te volgen. Bovendien stelt het Hof: in het geval dat de benadeelde partij een zwaar vermoeden heeft dat het contract werd stopzet om zo aan de VS-sanctiewetten tegemoet te komen, dan moet het bedrijf dat het contract heeft opgezegd, wel met duidelijke redenen naar voor komen. Toegepast op feiten die wij aanklagen: als een bank niet kan aantonen dat de beslissing om een bankrekening stop te zetten om andere redenen dan de VS-sancties is genomen, is beslissing onwettig.

8. Conclusies: de banken overtreden de Europese en Belgische wetgeving

Deze hierboven aangehaalde cases maken een aantal zaken duidelijk:

- Belgische banken houden in hun algemeen beleid duidelijk rekening met de sanctiewetten van de Verenigde Staten tegen Cuba.
- Overschrijvingen naar Cuba worden gewoon geweigerd, of onderworpen aan extra onderzoek waarbij men bijkomende informatie opvraagt. Maar beide gevallen wijzen op het feit dat de banken willen vermijden de VS-sanctiewetten te overtreden.
- Het opzeggen van een rekening van een organisatie solidair met Cuba is een schadelijke maatregel die niet in verhouding staat met de legitieme belangen van de bank.
- Banken passen hun de-risking beleid oneigenlijk toe en gaan zelfs verder dan de VS-sanctiewetten 'opleggen', wat blijkt uit het feit dat banken overschrijvingen in euro's tussen twee Europese landen weigeren uit te voeren.
- De banken zijn schaars met commentaar en verschuilen zich achter hun autonomie en hun intern beleid, waarvoor zij zich niet naar de buitenwereld moeten verantwoorden. Enkel sporadisch of in informele contacten komt de ware achterliggende reden naar boven: controle door de VS-administratie OFAC.
- De banken overtreden bijgevolg de Europese en de Belgische wetgeving.
- De praktijk van andere banken bewijst dat betalingen naar Cuba wel degelijk kunnen. Er is dus geen enkele reden waarom niet alle banken dit zouden doen.

9. Onze eisen

9.1. Van de Belgische en Europese overheden verwacht de Coördinatie voor de opheffing van de blokkade tegen Cuba:

- We vragen dat de bevoegde minister een strikte controle op de naleving van de circulaire '[Prudentiële verwachtingen ten aanzien van "de-risking"](#)' door de banken, zodat het oneigenlijk gebruik van het de-riskingbeleid onmogelijk wordt.
- Daarnaast moet de EU de banken aansprakelijk houden en hen verplichten internationale mechanismes uit te werken die betalingen naar Cuba garanderen. België kan hierbij het voortouw nemen.
- We verwachten dat de Europese Commissie een meer effectieve versie van het Blocking Statute uitwerkt die burgers, bedrijven en banken een sluitende bescherming biedt tegen mogelijke boetes door de Verenigde Staten opgelegd omwille van hun relaties met Cuba.
- De negatieve extraterritoriale effecten van de VS-blokkade tegen Cuba blijven duren, zolang de VS de blokkade tegen Cuba aanhoudt. Daarom vragen we de Europese Commissie om de VS bij de Wereld Handelsorganisatie WHO aan te klagen wegens het verstoren van de internationale vrije handel.

9.2. Van de banken verwacht de Coördinatie :

- Wij vragen dat de banken de overschrijvingen naar Cuba correct uitvoeren. Zij hebben de mogelijkheid om alternatieve betalingsmechanismes ontwikkelen die inmenging van de VS-administratie onmogelijk maken.

- Wij verwachten van de banken dat zij overschrijvingen binnen Europa correct uitvoeren en niet automatisch overschrijvingen blokkeren alleen omdat het woord 'Cuba' in de naam van de begunstigde of in de vrije mededeling vermeld staat.

Contact:

Coördinatie voor de Opheffing van de Blokkade tegen Cuba

Coordinatie.blokkade@gmail.com of coordinationblocus@gmx.com

<https://stopdeblokkade.be/>

De Coördinatie voor de Opheffing van de Blokkade tegen Cuba is een platform van 40 organisaties, waaronder: Algemene Centrale/Centrale Générale-ABVV, HORVAL-ABVV/FGTB, FOS.ngo, WSM, Vrienden van Cuba, Cubanismo.be